

Міністерство освіти і науки України

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка

Навчально-науковий інститут педагогіки і психології

Кафедра педагогіки

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор НН інституту педагогіки і психології

_____ С.М. Кондратюк

«_____» _____ 20__ р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

НАВЧАЛЬНА ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА В ЗАКЛАДАХ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Перший (бакалаврський) рівень

Галузь знань: 01 Освіта / Педагогіка

Спеціальність: 014 Середня освіта (Мова і література (німецька))

Освітньо-професійна програма:

Середня освіта (_____ та англійська мови)

Мова навчання – українська

Суми – _____

Розробник програми:

Осьмук Наталія Григорівна – канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри педагогіки

Робоча програма практики розглянута і схвалена на засіданні кафедри педагогіки

Протокол № __ від «__» _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____ А.А. Сбруєва

ВСТУП

Новітні орієнтири реформування школи згідно з концепцією «Нова українська школа» потребують підготовки фахівців, які відповідають викликам суспільства знань, здатних до неперервного інтелектуального, культурного і духовного розвитку впродовж життя шляхом формальної і неформальної освіти, орієнтовані на збереження, примноження та передачу гуманістичних суспільних цінностей, засвоєння нових професійних ролей і функцій, адаптовані до умов швидкозмінюваного суспільства.

Педагогічна практика у позашкільних виховних закладах є частиною неперервної педагогічної практики як програми професійного становлення майбутнього педагога. Практика студентів III курсу в закладах позашкільної освіти є передбачає формування педагогічної компетентності майбутніх учителів під час роботи у різних типах закладів системи позашкільної освіти на посадах вихователя, педагога, педагога-організатора, керівника гуртка, секції, ансамблю, культорганізатора тощо.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

Метою практики є формування компетентності педагога-вихователя у процесі організації та здійснення студентом самостійної діяльності в умовах закладу позашкільної освіти, що передбачає набуття й удосконалення загальнопедагогічних і професійних знань, умінь і навичок, ціннісних орієнтацій та досвіду діяльності.

Формування компетентності педагога передбачає набуття й вдосконалення вмінь, навичок, цінностей та готовності:

- використовувати та вдосконалювати власну систему знань та вмінь з теорії та методики освітньої роботи на основі володіння професійними знаннями;
- планувати та організовувати освітній процес, обирати та застосовувати відповідне методичне і дидактичне забезпечення;

- застосувати сучасні методи, технології, прийоми, засоби виховання у виховній роботі, спираючись на знання з психолого-педагогічних дисциплін, конкретних методик;
- бути готовим до здійснення освітнього процесу в умовах інклюзії;
- бути готовим до відкритого спілкування і співпраці з дітьми, учнями, вихованцями, батьками, представниками дитячих і громадських організацій, місцевого самоврядування;
- бути готовим до інноваційної діяльності, формування позитивного професійного досвіду, до педагогічного пошуку.

Завданнями педагогічної практики є:

1. Перевірка й поглиблення теоретичних знань. Зокрема, знань про психофізіологічні особливості дітей різного віку, основні напрямки, методи, форми, прийоми освітньої роботи, інноваційні технології навчання й виховання, особливості організації та здійснення освітнього процесу в закладі позашкільної освіти (специфіку освітніх програм, напрями діяльності педагогічного колективу, про функціональні обов'язки представників адміністрації і педагогічного колективу, традиції й інновації в організації роботи тощо);

2. Формування та подальший розвиток загальнопедагогічних умінь і навичок: комунікативних (уміння налагоджувати контакт з окремою дитиною та з дитячою групою, вміння створювати позитивний мікроклімат у колективі, коригувати міжособистісні відносини, вміння спиратися й проектувати позитивне в розвитку дитини й колективу, вміння виявляти зацікавленість, повагу, вміння співпрацювати з колегами і співробітниками закладу, батьками, представниками громадськості, тощо);

організаторських (уміння планувати і організовувати діяльність групи, гуртка, ансамблю тощо; вміння організовувати і проводити виховну роботу, в тому числі різні форми виховної діяльності, доцільно використовувати методи, прийоми, стратегії виховання, створювати умови для розвитку кожної

особистості та формування дитячого колективу, стимулювати розвиток самоврядування);

рефлексивно-аналітичних (здатність аналізувати й об'єктивно оцінювати власну діяльність, раціонально планувати та коригувати її, підвищувати рівень самоорганізації, вдосконалювати вміння й навички ефективного керівництва власною діяльністю та діяльністю дитячого колективу).

3. Формування ціннісних орієнтацій власної виховної діяльності, що передбачає спрямованість інтересів і потреб особистості на соціальнозначущу ієрархію життєвих цінностей. У діяльності педагога одним із провідних засобів по формуванню іншої особистості є його власна. Саме тому проблема моральної свідомості та цінностей вихователя (морально-етичних норм) є дуже важливою.

Серед найважливіших ціннісних орієнтацій особистості концепція нової української визначає патріотизм, колективізм, гуманізм, творчість. Дотримання і демонстрація цих цінностей свідчить про соціальну зрілість самого педагога й формує орієнтири для його вихованців.

4. Набуття й збагачення особистого педагогічного досвіду, розвиток творчих здібностей як сукупності знань, умінь і навичок, набутих у процесі безпосередньої виховної діяльності. Цей процес передбачає перевірку практичною діяльністю своїх педагогічних здібностей і вмінь організувати й здійснювати освітню роботу з окремою дитиною, дитячим колективом, готовність до пошуку нових креативних рішень і підходів та їх реалізації, що проявляються у здатності самостійно переносити раніше засвоєні спеціальні знання й навички у нову нестандартну ситуацію, знаходити правильні й оригінальні шляхи розв'язання педагогічних проблем в умовах дефіциту часу та інформації, альтернативні варіанти їх вирішення, комбінувати раніше відомі способи дій у нові при здійсненні освітнього процесу в закладі позашкільної освіти.

ОРГАНІЗАЦІЯ І ЗМІСТ ПРАКТИКИ

Протягом двох тижнів студенти працюють на посаді *педагога, вихователя, педагога-організатора, керівника групи, гуртка* тощо і проводять таку роботу:

- *навчальну*, яка полягає в ознайомленні з системою освітньої роботи в закладі позашкільної освіти загалом та з системою роботи керівника гуртка, секції (провідні завдання, напрямки, структура й особливості діяльності, ведення нормативної документації; вікові й особистісні потреби дітей різного віку та категорій тощо);
- *методичну*, яка передбачає оволодіння методикою проведення різних форм освітньої діяльності з вихованцями (тематичне й поточне планування; розробка плану-конспекту заняття, виховного заходу; форми й методи роботи з вихованцями, що сприяють творчій самореалізації, розвитку особистості, її підготовку до активної професійної та громадської діяльності тощо) та аналіз, вивчення й систематизацію власної діяльності та досвіду роботи педагогів закладу.
- *виховну*, яка передбачає вдосконалення вмінь організації виховання в умовах індивідуальної, групової, масової форм роботи (планування, розробка й проведення різних видів виховних заходів, колективних творчих справ, свят тощо з окремими учнями і дитячим колективом) за для організації змістовного дозвілля відповідно до здібностей, обдарувань та стану здоров'я вихованців.

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАКТИКИ

Педагогічна практика здійснюється в закладах позашкільної освіти (ПЗО). Згідно з Законом України «Про позашкільну освіту» заклад позашкільної освіти – складова системи позашкільної освіти, яка надає знання, формує вміння та навички за інтересами, забезпечує потреби особистості у творчій самореалізації та інтелектуальний, духовний і фізичний розвиток, підготовку до активної професійної та громадської діяльності, створює умови для соціального захисту

та організації змістовного дозвілля відповідно до здібностей, обдарувань та стану здоров'я вихованців, учнів і слухачів. Існують також заклади спеціалізованої позашкільної освіти. Ними вважають заклади ПЗО, що надають спеціалізовану освіту мистецького, спортивного, військового або наукового спрямування. До цієї категорії відносять й мистецьку школу - заклад спеціалізованої мистецької освіти: музична, художня, хореографічна, хорова, школа мистецтв тощо, який надає початкову мистецьку освіту.

Діяльність працівників закладу позашкільної освіти регламентується ЗУ «Про позашкільну освіту», Статутом закладу, іншими державними та міжнародними документами, що розкривають концептуальні, організаційно-фінансові, оздоровчі, методичні аспекти роботи закладу.

Термін практики – 33-34 навчальні тижні (III курс, VI семестр, 3 кредити – 90 годин).

Бази практики. До баз практики згідно з Законом України «Про позашкільну освіту» відносяться:

- заклади позашкільної освіти;
- центри позашкільної освіти, до числа яких належать: заклади загальної середньої освіти незалежно від підпорядкування, типів і форм власності, в тому числі школи соціальної реабілітації, міжшкільні навчально-виробничі комбінати, заклади професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої;
- гуртки, секції, клуби, культурно-освітні, спортивно-оздоровчі, науково-пошукові об'єднання на базі закладів загальної середньої освіти, міжшкільних навчально-виробничих комбінатів, закладів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої;
- клуби та об'єднання за місцем проживання незалежно від підпорядкування, типів і форм власності;
- культурно-освітні, фізкультурно-оздоровчі, спортивні та інші заклади освіти, установи;

- фонди, асоціації, діяльність яких пов'язана із функціонуванням позашкільної освіти. *Розширений перелік закладів позашкільної освіти для проходження практики див. в Додатку 1.*

ФОРМИ Й МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Формами й методами контролю є: настановча конференція; самоконтроль студента-практиканта; виконання й оцінювання завдань практики; дистанційні та очні консультації; консультації методиста з адміністрацією закладу; підсумкова конференція.

ЗВІТНЯ ДОКУМЕНТАЦІЯ ТА ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

Після проходження виробничої практики студенти здають методисту протягом звітню документацію. Разом із викладачем-методистом кафедри педагогіки студенти підводять підсумки. Результати оцінюються у формі диференційованого заліку.

Оцінювання проходження педагогічної практики проводиться за наявності звітної документації студента, яка містить:

I. Паспорт закладу :

1. Назва, підпорядкування, адреса.
2. Розклад роботи секції/гуртка/ студії тощо
3. Список дітей секції
4. Графік проведення занять студентом-практикантом (дата, час, тема).

II. Індивідуальний план роботи на період практики (складається на основі тематичного плану, див. ДОДАТКИ)

5. Спостереження за дітьми під час занять .
6. Виконання завдань:
 - аналіз організації початку заняття;
 - аналіз ознайомлення з новим матеріалом ;

- аналіз завершення заняття;

7. На основі матеріалів п.6 складання Аналізу відвіданого заняття

(див. ДОДАТКИ-2)

III. Методичні матеріали:

1. Аналіз відвіданого заняття (див. ДОДАТКИ)

2. План-конспект проведених практикантом 2-х занять.

3. Самоаналіз одного з проведених практикантом занять (див. ДОДАТКИ).

4. Методична розробка етичної бесіди чи іншої форми проведеного виховного заходу (обов'язковим є наявність теми заходу, мети, завдань, визначення місця і часу проведення, контингенту учнів, опис підготовчого етапу, сценарій, заключний етап заходу) (див. ДОДАТКИ).

5. Самоаналіз проведеного виховного заходу (див. ДОДАТКИ).

IV. Характеристика на студента-практиканта, підписана директором закладу й завірена печаткою та **Атестаційний лист** (див. ДОДАТКИ).

V. Загальний звіт у довільній формі

ДОДАТКИ

Додаток 1.

РОЗШИРЕНИЙ ПЕРЕЛІК ЗАКЛАДІВ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ДЛЯ ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ

1. Дитячо-юнацькі спортивні школи: комплексні дитячо-юнацькі спортивні школи, дитячо-юнацькі спортивні школи з видів спорту, дитячо-юнацькі спортивні школи для осіб з інвалідністю, спеціалізовані дитячо-юнацькі школи олімпійського резерву, спеціалізовані дитячо-юнацькі спортивні школи для осіб з інвалідністю паралімпійського та дефлімпійського резерву.
2. Клуби: військово-патріотичного виховання, дитячо-юнацькі (моряків, річковиків, авіаторів, космонавтів, парашутистів, десантників, прикордонників, радистів, пожежників, автолюбителів, краєзнавців, туристів, етнографів, фольклористів, фізичної підготовки та інших напрямів).
3. Мала академія мистецтв (народних ремесел).
4. Мала академія наук учнівської молоді.
5. Оздоровчі заклади для дітей та молоді: дитячо-юнацькі табори (містечка, комплекси): оздоровчі, заміські, профільні, праці та відпочинку, санаторного типу, з денним перебуванням; туристські бази.

Додаток 2.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ В ЗАКЛАДАХ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ (ПЗО) (2 тижні, 3 кредити(90 год.)

Дні тижня	Основний зміст діяльності	Завдання для роботи за індивідуальним планом	Звітна документація
1-й день	Знайомство з режимом роботи закладу позашкільної освіти, педагогічним колективом.	<ol style="list-style-type: none">1. Бесіда з директором і методистами ПЗО.2. Знайомство з напрямками роботи ПЗО3. Знайомство з педагогом – наставником.4. Відвідання заняття, спостереження.	<ol style="list-style-type: none">1. Визначення завдань діяльності закладу ПЗО.2. Оформлення «Паспорту закладу позашкільної освіти».

2-й день	Психолого-педагогічні особливості дітей шкільного віку та їх врахування у навчальній роботі	<ol style="list-style-type: none"> 1. Актуалізація знань щодо особливостей дітей шкільного віку (курс педагогіки і психології) 2. Відвідання занять у закріпленій секції 3. Ознайомлення з тематичним планом роботи в обраній секції/гуртку/студії тощо 4. Спостереження за вихованцями. 	<ul style="list-style-type: none"> · Особисті записи (спостереження). · Складання й запис ІНДИВІДУАЛЬНОГО плану роботи по дням практики (на основі тематичного)- див. ДОДАТКИ
3-й день	Навчальна робота в ПЗО: основні напрямки та організаційні форми.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Відвідування занять, спостереження за залежністю методів навчання від віку учнів. 2. Ознайомлення з планом-конспектом заняття педагога-наставника 3. Планування індивідуальної роботи з учнями (за потреби) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Особисті записи (спостереження) 2. Уточнення індивідуального плану роботи (внесення індивідуальної роботи).
4-й день	Навчальна робота в ПЗО: основні напрямки та організаційні форми (продовження)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Відвідування занять, спостереження за педагогом і вихованцями. · Аналіз заняття (за схемою)- див. ДОДАТКИ · Складання попереднього плану-конспекту першого заняття. 4. Консультація з педагогом-наставником. 	1. Аналіз відвіданого заняття – письмове оформлення (за схемою)- див. ДОДАТКИ
5-й день	Актуальні проблеми змісту, форм, методів навчання у конкретній секції/гуртку/студії	<ol style="list-style-type: none"> 1. Проведення першого заняття. 2. Обговорення з наставником. 3. Рефлексія 	1. Письмове оформлення конспекту проведеного заняття
6-й день	Виховна робота в ПЗО: основні напрямки та організаційні форми	<ol style="list-style-type: none"> 1. Знайомство з планом виховної роботи (масових заходів) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Щоденні спостереження. 2. Аналіз відвіданого

		<p>ПЗО</p> <ol style="list-style-type: none"> Відвідання й аналіз вих. заходу (по можливості) Консультація щодо вибору теми етичної бесіди чи іншої форми виховного заходу. Індивідуальна робота 	виховного заходу (див. ДОДАТКИ)
7-й день	Виховні заходи та їх роль у діяльності ЗПО	<ol style="list-style-type: none"> Розробка плану-конспекту другого заняття. Обґрунтування вибору теми виховного заходу. Відбір матеріалів для проведення виховного заходу. 	1. Записи у щоденнику.
8-й день	Методична робота з фаху в ПЗО	<ol style="list-style-type: none"> Проведення другого заняття. Обговорення з наставником. Рефлексія Знайомство з завданнями й напрямками методичної роботи з фаху. 	<ol style="list-style-type: none"> Письмове оформлення конспекту проведеного заняття. Складання списку літератури щодо здійснення методичної роботи в ПЗО.
9-й день	Методика організації й проведення виховного заходу.	<ol style="list-style-type: none"> Проведення виховного заходу. Рефлексія Обговорення з наставником. 	4. Письмове оформлення конспекту проведеного виховного заходу.
10 день	Основні напрямки і форми роботи педагога з батьками вихованців.	<ol style="list-style-type: none"> Знайомство з психолого-педагогічною літературою з питань організації роботи педагога з батьками вихованців. Бесіда з педагогом. 	<ol style="list-style-type: none"> Записи у щоденнику. Список літератури за вказаною тематикою. <p>Оформлення звітньої документації.</p>

Додаток 3.

АНАЛІЗ ВІДВІДАНОГО ЗАНЯТТЯ

1. Яке місце посідає дане заняття в темі? Як воно пов'язано з попереднім? Як це працює на наступні заняття?
2. Які особливості учнів були враховані педагогом при плануванні заняття?
3. Чи вдалося педагогу реалізувати освітню, виховну та розвивальну цілі заняття?
4. Схарактеризуйте зміст, відбір форм і методів навчання у відповідності до мети заняття.
5. Чи раціонально був розподілений час, відведений на всі етапи заняття? Проаналізуйте організацію початку заняття; етап ознайомлення з навчальним матеріалом; завершення заняття. Чи були логічними "містки" між етапами. Як інші етапи працювали на головний етап?
7. Проаналізуйте використання дидактичних матеріалів (наочності, демонструючих засобів тощо) у відповідності із завданнями заняття.
8. Як був організований контроль знань, умінь та навичок вихованців? В яких формах здійснювався?
9. Схарактеризуйте психологічну атмосферу на занятті та спілкування вихованців і педагога.
10. Як ви оцінюєте результати заняття? Що вас задовольняє, над чим треба працювати, як подолати недоліки?

Додаток 4.

МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА ЕТИЧНОЇ БЕСІДИ ЧИ ІНШОЇ ФОРМИ ПРОВЕДЕНОГО ВИХОВНОГО ЗАХОДУ

Підготувати методичну розробку однієї з проведених форм виховної роботи (бесіди, виховного заходу, конкурси, аукціони, КВК, ярмарки, вечорниці тощо).

Методична розробка оформлюється згідно теми відкритого виховного заходу і повинна мати всі обов'язкові вимоги в оформленні.

1. Титульний аркуш, на якому визначена назва навчального закладу та його підпорядкування; тема і форма заходу; відомості про студента-практиканта, який підготував і провів захід; прізвище методиста кафедри педагогіки, рік проходження практики.
2. Мета заходу.
3. Завдання (освітні, виховні, розвиваючі).
4. Обладнання.
5. Час і місце проведення, учасники.
6. Етапи підготовки і проведення

- Підготовчий етап
 - Основний етап
 - Завершальний етап
7. Список використаної літератури.

Критерії оцінювання розробки виховного заходу.

1. Актуальність теми згідно вікових особливостей, сучасних виховних завдань, психолого-педагогічної ситуації в групі.
2. Відповідність обраних методів і засобів виховної роботи віковому періоду.
3. Відповідність вимогам оформлення методичної розробки

Додаток 5.

САМОАНАЛІЗ ПРОВЕДЕНОГО ВИХОВНОГО ЗАХОДУ

1. Дата, місце проведення виховного заходу. Назва і форма заходу.
2. Педагогічне обґрунтування вибору теми виховного заходу. Доцільність його проведення. Участь вихователя у виборі форми проведення заходу.
3. Місце даного виховного заходу в системі навчально-виховної роботи ПЗО.
4. Мета заходу: наскільки вона досягнута?
5. Завдання заходу: в якій мірі вони виконані?
6. Обґрунтування логіки структурної побудови заходу.
7. Характеристика діяльності учасників заходу: рівень їх активної діяльності при складанні плану, підготовці і проведенні заходу.
8. Оцінка результативності заходу. Його пізнавальна, розвивальна, виховна цінність.
9. Оцінка психологічного стану вихованців під час підготовки і проведення заходу.
10. Позитивні сторони та недоліки, виявлені в процесі підготовки і проведення заходу.
11. Висновки і пропозиції на майбутнє.

Додаток 6.
Атестаційний лист

Педагогічної практики студента(ки) _____
 (прізвище, ім'я, по батькові)
 Групи _____ Факультету _____, який (ка)
 Проходив (ла) практику в _____
 з _____ по _____ р.

Навчально-виховна робота студента				
№	Прізвище, ім'я, по батькові	Максимальна кількість балів	Оцінка роботи студента	Підпис
1	Педагог-наставник секції/ гуртка/ студії ППП	Разом 30		
	1. План-конспект заняття	5		
	2. Проведення заняття	10		
	3. Проведення виховного заходу)	15		
3.	Директор/заступник директора з навчально-виховної роботи ППП	–	–	
4.	Керівник практики ППП	Разом 70		
	1. Індивідуальний план	8		
	2. Аналіз відвіданого заняття	12		
	3. Конспекти проведених занять	10		
	4. Самоаналіз одного з проведених занять	15		
	5. Методична розробка проведеного виховного заходу	10		
	6. Самоаналіз проведеного виховного заходу	15		
Підсумкова оцінка		100		

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Основні поняття

Позашкільна освіта - сукупність знань, умінь та навичок, що здобувають вихованці, учні і слухачі в закладах позашкільної освіти, інших суб'єктах освітньої діяльності за програмами позашкільної освіти. Сутність позашкільної освіти та виховання як складової системи освіти України визначають специфічні умови її функціонування, а саме: диференційованість, динамічність, гнучкість, мобільність, варіативність, доступність тощо. Позашкільна діяльність розглядається як одна з головних ланок безперервної освіти в системі виховання всебічно розвиненої особистості, найповнішого розкриття її задатків і нахилів, створення умов для розвитку й підтримання талантів та обдарувань у галузі науки, техніки, мистецтва тощо. При цьому позашкільна освіта надає можливості щодо вибору діяльності, до якої дитина проявляє зацікавленість, створює необхідні передумови для прояву її природних здібностей, залучення дітей до національних цінностей, навчання основ народної творчості та ремесел. При створенні гуртків різних напрямів враховується регіональний фактор, вікові особливості дітей та рівень матеріально-технічних можливостей закладу.

Система позашкільної освіти - освітня підсистема, що включає державні, комунальні, приватні заклади позашкільної освіти; інші заклади освіти як центри позашкільної освіти (заклади загальної середньої освіти незалежно від підпорядкування, типів і форм власності, в тому числі школи соціальної реабілітації, міжшкільні навчально-виробничі комбінати, заклади професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої); гуртки, секції, клуби, культурно-освітні, спортивно-оздоровчі, науково-пошукові об'єднання на базі закладів загальної середньої освіти, навчально-виробничих комбінатів, закладів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої; клуби та об'єднання за місцем проживання незалежно від підпорядкування, типів і форм власності; культурно-освітні, фізкультурно-оздоровчі, спортивні та інші заклади освіти, установи; фонди, асоціації, діяльність яких пов'язана із функціонуванням

позашкільної освіти; відповідні органи управління позашкільною освітою і науково-методичні установи; інші суб'єкти освітньої діяльності, що надають освітні послуги у системі позашкільної освіти.

Освітня діяльність закладу позашкільної освіти - процес надання знань, формування вмінь і навичок з різних напрямів позашкільної освіти, розвитку інтелектуальних і творчих здібностей, фізичних якостей відповідно до задатків та запитів особи;

Основні напрями позашкільної освіти.

Позашкільна освіта у закладах позашкільної освіти може здійснюватися за такими напрямами:

пластовий, скаутський, який забезпечує громадянську освіту вихованців (учнів) і слухачів під керівництвом пластових виховників, скаутлідерів за пластовим або скаутським методом та/або пластовою, скаутською освітньою (навчальною) програмою, визначеними Законом України "Про визнання пластового руху та особливості державної підтримки пластового, скаутського руху";

художньо-естетичний, який забезпечує розвиток творчих здібностей, обдарувань та здобуття вихованцями, учнями і слухачами практичних навичок, оволодіння знаннями в сфері вітчизняної і світової культури та мистецтва;

мистецький, який забезпечує набуття здобувачами спеціальних мистецьких виконавських компетентностей у процесі активної мистецької діяльності;

туристсько-краєзнавчий, який спрямовується на залучення вихованців, учнів і слухачів до активної діяльності з вивчення історії рідного краю та довкілля, світової цивілізації, географічних, етнографічних, історичних об'єктів і явищ соціального життя, оволодіння практичними вміннями та навичками з туризму та краєзнавства;

еколого-натуралістичний, який передбачає оволодіння вихованцями, учнями і слухачами знаннями про навколишнє середовище, формування екологічної культури особистості, набуття знань і досвіду розв'язання

екологічних проблем, залучення до практичної природоохоронної роботи та інших біологічних напрямів, формування знань, навичок в галузях сільського господарства: квітництво, лісництво, садівництво, грибівництво, бджільництво;

науково-технічний, який забезпечує набуття вихованцями, учнями і слухачами техніко-технологічних умінь та навичок, розширення наукового світогляду, підготовку до активної науково-дослідної роботи, оволодіння сучасною технікою та технологіями;

дослідницько-експериментальний, який сприяє залученню вихованців, учнів і слухачів до науково-дослідницької, експериментальної, конструкторської та винахідницької роботи в різних галузях науки, техніки, культури і мистецтва, а також створенню умов для творчого самовдосконалення та виявлення, розвитку і підтримки юних талантів та обдарувань;

фізкультурно-спортивний або спортивний, який забезпечує розвиток фізичних здібностей вихованців, учнів і слухачів, необхідні умови для повноцінного оздоровлення, загартування, змістовного відпочинку і дозвілля, занять фізичною культурою і спортом, підготовку спортивного резерву для збірних команд України, набуття навичок здорового способу життя;

військово-патріотичний, який забезпечує належний рівень підготовки вихованців, учнів і слухачів до військової служби, виховання патріотичних почуттів та громадянської відповідальності;

бібліотечно-бібліографічний, який спрямований на поглиблення пізнавальних інтересів вихованців, учнів і слухачів, підвищення їх інформаційної культури, набуття навичок і умінь орієнтуватися у зростаючому потоці інформації;

соціально-реабілітаційний, який забезпечує соціальне становлення та розвиток інтересів, здібностей, нахилів, потреб у самореалізації вихованців, учнів і слухачів, підготовку їх до активної професійної та громадської діяльності, організацію їх змістовного дозвілля та відпочинку;

оздоровчий, який забезпечує необхідні умови для змістовного відпочинку та передбачає оволодіння вихованцями, учнями і слухачами знаннями про здоровий спосіб життя, організацію їх оздоровлення, набуття і закріплення навичок, зміцнення особистого здоров'я і формування гігієнічної культури особистості;

гуманітарний, який забезпечує розвиток здібностей, обдарувань, практичних навичок вихованців, учнів і слухачів, оволодіння знаннями з основ наук соціально-гуманітарного циклу.

Основні завдання позашкільної освіти

Основними завданнями позашкільної освіти є:

виховання громадянина України;

вільний розвиток особистості та формування її соціально-громадського досвіду;

виховання у вихованців, учнів і слухачів поваги до Конституції України, прав і свобод людини та громадянина, почуття власної гідності, відповідальності перед законом за свої дії;

виховання у вихованців, учнів і слухачів патріотизму, любові до України, поваги до народних звичаїв, традицій, національних цінностей Українського народу, а також інших націй і народів;

виховання у вихованців, учнів і слухачів шанобливого ставлення до родини та людей похилого віку;

створення умов для творчого, інтелектуального, духовного і фізичного розвитку вихованців, учнів і слухачів;

розвиток інклюзивного освітнього середовища у закладах позашкільної освіти, найбільш доступних і наближених до місця проживання дітей, у тому числі дітей з особливими освітніми потребами;

здобуття учнями, вихованцями, слухачами первинних професійних навичок і вмінь, необхідних для їхньої соціалізації, подальшої самореалізації та/або професійної діяльності;

формування у вихованців, учнів і слухачів свідомого й відповідального ставлення до власного здоров'я та здоров'я оточуючих, навичок безпечної поведінки;

задоволення освітньо-культурних потреб вихованців, учнів і слухачів, які не забезпечуються іншими складовими структури освіти;

задоволення потреб вихованців, учнів і слухачів у професійному самовизначенні і творчій самореалізації;

пошук, розвиток та підтримка здібних, обдарованих і талановитих вихованців, учнів і слухачів;

вдосконалення фізичного розвитку вихованців, учнів і слухачів, підготовка спортивного резерву для збірних команд України з різних видів спорту;

організація дозвілля вихованців, учнів і слухачів, пошук його нових форм; профілактика бездоглядності, правопорушень;

виховання в учасників освітнього процесу свідомого ставлення до власної безпеки та безпеки оточуючих;

формування здорового способу життя вихованців, учнів і слухачів;
здійснення інформаційно-методичної та організаційно-масової роботи.

Форми організації позашкільної освіти.

Позашкільна освіта здійснюється диференційовано відповідно до індивідуальних можливостей, інтересів, нахилів, здібностей вихованців, учнів і слухачів з урахуванням їх віку, психофізичних особливостей, стану здоров'я у різноманітних організаційних формах: заняття, гурткова робота, клубна робота, дистанційна робота, урок, лекція, індивідуальні заняття, конференція, семінар, читання, вікторина, концерт, змагання, тренування, репетиція, похід, екскурсія, експедиція, практична робота в лабораторіях, майстернях, теплицях, на науково-дослідних земельних ділянках, сільськогосподарських та промислових підприємствах, на природі та в інших формах, передбачених статутом закладу позашкільної освіти.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ, УМІНЬ І НАВИЧОК СТУДЕНТІВ-ПРАКТИКАНТІВ

Кількість балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90 - 100	На високому рівні володіє вміннями і навичками організації й здійснення навчальної та виховної роботи, запроваджує нові форми й методи, впевнено й вмотивовано обирає методи роботи з вихованцями; в тому числі й індивідуальної, демонструє творчий підхід у розв'язанні виховних завдань; може аргументовано обирати раціональний спосіб виконання завдання й оцінювати результати власної діяльності, вільно використовує знання для пошуку й реалізації творчих підходів.
82 - 89	Вільно володіє знаннями з методики навчальної та виховної роботи; здійснює роботу самостійно, використовує сучасні виховні технології, виявляє прагнення до власних творчих пошуків; епізодично їх реалізує.
74 - 81	Здійснює освітню роботу самостійно, в системі, використовує елементи сучасних виховних технологій, однак має складності з вирішенням окремих навчальних і виховних завдань і діє, переважно, за шаблоном.
64 - 73	Проводить освітню роботу з елементами самостійності, демонструє вміння й навички, що мають потенціал, однак не достатньо розвинені, провадить виховну роботу за зовнішнім стимулюванням.
64 - 73	Проводить освітню роботу з елементами самостійності, але згідно шаблонів; виконує поставлені завдання на

	репродуктивному рівні, має недостатньо стійкі навички виконання практичних завдань.
35-59	Має фрагментарні знання з предмету й методики освітньої роботи; фрагментарно демонструє вміння та навички, потребує постійних підказок і мотивації; здійснює виховну роботу фрагментарно, з методичними помилками; може працювати тільки з допомогою методиста.
1 - 34	Вміння й навички виховної роботи не сформовані, знання фрагментарні; виконує лише елементи завдань, потребує постійної допомоги викладача

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 - 89	B	добре	
74 - 81	C		
64 - 73	D	задовільно	
60 - 63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	незараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна література

1. Биковська О. В. Позашкільна освіта : теоретико-методичні основи : монографія / О. В. Биковська. – К. : ІВЦ АЛКОН, 2008. – 336 с.
2. Биковська О. В. Сучасні положення теорії та методики позашкільної освіти / О. В. Биковська // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 5. Педагогічні науки : реалії та перспективи. – Випуск 24 : збірник наукових праць / за наук. ред. О. В. Биковської. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. – С. 3-8.
3. Безпалько О. В. Організація соціально-педагогічної роботи з дітьми та молоддю в територіальній громаді : теоретико-методичні основи : Монографія. – К. : Наук світ, 2006. – 363 с.
4. Бех І. Д. Позашкільне середовище як виховна система / І. Д. Бех // Матеріали І Міжнародного симпозиуму психологів позашкільних навчальних закладів [“Психолого-педагогічний супровід освітнього процесу в позашкільних навчальних закладах”], (Київ, 1-3 березня 2012). – К., 2012. – С.11-15.
5. Дорожня карта стратегічного розвитку позашкільної освіти України на 2019-2023 рр.// Стратегія розвитку позашкільної освіти / за ред. проф. О. В. Биковської. – К. : ІВЦ АЛКОН, 2018. С.76-84
6. Закон України «Про загальну середню освіту». Режим доступу <https://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/651-14>
7. Ковбасенко Л. І. Організаційно-педагогічні основи діяльності сучасного позашкільного навчального закладу : методичний посібник / Л. І. Ковбасенко. – К., 2000. – 53 с.
8. Литовченко О. В. Виховання соціально компетентної особистості в позашкільному навчальному закладі / О. Литовченко // Шлях освіти. – К. : Педагогічна преса. – 2009. – №4. – С. 28-31.

9. Методичні рекомендації щодо реалізації ключової реформи Міністерства освіти і науки України «Нова українська школа» в позашкільлі <https://nenc.gov.ua/wp-content/uploads/2015/01/mrrkr.pdf>
10. Закон України «Про позашкільну освіту». Режим доступу <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1841-14>
11. Оптимізація виховного потенціалу позашкільного навчального закладу: колективна монографія / [Вербицький В.В., Литовченко О.В., Ковбасенко Л.І. та ін.]; за ред. О.В. Литовченко. – К. : Педагогічна думка, 2012.
12. Позашкільна освіта в Україні : навч. посібник / за ред. О. В. Биковської. – К. : ІВЦ АЛКОН, 2006. – 224 с.
13. Пустовіт Г. П. Позашкільна освіта і виховання : теоретико-дидактичний аспект : Монографія / Г. П. Пустовіт. Книга 1. – Миколаїв : Видавництво МДУ ім. В. О. Сухомлинського, 2010. – 379 с.
14. Стратегія розвитку позашкільної освіти / за ред. проф. О. В. Биковської.– К. : ІВЦ АЛКОН, 2018. – 96 с. Режим доступу <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/23320/1/Stratehiia%20Rozvytku%20Pozashkilnoi%20Osvity.pdf>
15. Сумський обласний центр позашкільної освіти та роботи з молоддю <http://осро.sumy.ua/>
16. Сущенко Т. І. Основи позашкільної педагогіки : Посібник для класних керівників, педагогів позашкільних закладів / Т. І. Сущенко. – Мінськ : Бел. навука, 2000. – 221 с.
17. Тихенко Л. В. Роль позашкільних навчальних закладів у організації вільного часу дітей і учнівської молоді / Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 5. Педагогічні науки : реалії та перспективи. – Випуск 24 : збірник наукових праць / за наук. ред. О. В. Биковської. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. – С. 166-170.

18. Яременко, Л. Реалізація функцій організації дозвілля і формування творчих здібностей особистості в позашкільній освіті [Текст] / Л. Яременко // Рідна школа. – 2015. – № 5/6. – С. 62–66.

Додаткова література

1. Биковська О. В. Особливості професійної підготовки педагогів для системи позашкільної освіти // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Режим доступу

<http://www.enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/944/1/2.pdf>

2. Белецька, І. В. Шляхи організації змістовного дозвілля підлітків за місцем проживання [Текст] / І. В. Белецька // Соціальна педагогіка: теорія та практика. – 2012. – № 4. – С. 11-15.

3. Бондар Л. М. Формування мотивації на здоровий спосіб життя у вихованців позашкільних навчальних закладів / Л. М. Бондар, Н. Ю. Сидоренко // Освіта Сумщини : наук.-метод. журнал. – Суми : ОППО – 2010. – Вип. 3. – С. 48–51.

4. Вербицкий В. В. Стратегические ориентиры развития системы внешкольного эколого-натуралистического образования Украины / В. В. Вербицкий // Позашкільна освіта : стратегії, інновації, практика : [зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф.], (21-23 травня 2009 р.) / Міністерство освіти і науки України, Національний еколого-натуралістичний центр [та ін.]. – Суми : ПП “Рудень С. І.”. – 2009. – С. 6-16.

5. Від профільного навчання до профільної освіти. Стратегія локальних змін позашкільного навчального закладу нового типу (з досвіду роботи Рівненського міського палацу дітей та молоді) : наук.-метод. посібник / За ред. І. О. Первушевської. – Рівне : ПДМ, 2010. – 606 с.

6. Васянович Г.П. Педагогічна етика: навч. посібник. -К.: Академвидав, 2011. – 256 с.

7. Дозвілля школярів: ігри, конкурси, розваги / [упоряд.: Л. Шелестова, Н. Чиренко, Н. Чернякова]. - К. : Шкільний світ, 2012. - 126 с. - (Бібліотека "Шкільного світу").

8. Наумчук, І. А. Розвиток професійної культури керівника позашкільного навчального закладу в системі післядипломної педагогічної освіти [Текст] : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 "Теорія і методика проф. освіти (011 - Освітні, педагогічні науки)" / І. А. Наумчук ; НАПН України, Державний вищий навчальний заклад "Університет менеджменту освіти" ; [науковий керівник В. І. Маслов]. – Київ, 2019. – 19 с.

9. Немцева, Т. О. Виховання громадянської ініціативності старшокласників у позакласній діяльності [Текст] : автореф. дис. канд. пед. наук : спец. 13.00.07 "Теорія і методика виховання" / Т. О. Немцева ; НАПН України, Ін-т проблем виховання. – Київ, 2017. – 20 с. – 3 грн 15 к.

10. Про внесення змін до переліку позашкільних навчальних закладів та заходів з позашкільної роботи з дітьми, а також закладів та заходів у галузі освіти, що забезпечують виконання загальнодержавних функцій, видатки на які здійснюються з держ. бюджету [Текст] : постанова від 30.01.19 р., № 202 / Україна. Кабінет Міністрів // Урядовий кур'єр. – 2019. – № 54, 20 березня. – С. 18.

11. Соціально-педагогічні основи розвитку особистості в сучасних умовах комунікації: досвід, проблеми, перспективи; за заг. ред. О. А. Удалової, Г. В. Буянової, Н. І. Шевчук. – К., 2017. – 201 с.

12. Сущенко Т. І. Позашкільна педагогіка : Навч. посібник. – К. : ІСДО, 1996. – 144 с.

13. Чашечнікова, Н. В. Патріотичне виховання молодших школярів засобами народного танцю в позашкільних навчальних закладах [Текст] : автореф. дис. канд. пед. наук : спец. 13.00.07 "Теорія і методика виховання" / Н. В. Чашечнікова ; МОН України, Вінницький державний педагогічний ун-т ім. М. Коцюбинського. – Вінниця, 2017. – 19 с.

14. Цимбалюк Н.М. Дозвілля в Україні. Теоретичні та емпіричні аспекти. Монографія: Наталія Миколаївна Цимбалюк. – К.: ДАКККіМ, 2003. – 224 с.

15. Позашкільна освіта : стратегія, інновації, практика : [збірник статей міжнародної наук.-практ. конф.]. – Суми, 2009. – 328 с. 4. Пустовіт Г. П. Теоретичні засади і методичні підходи щодо формування творчої особистості в позашкільних навчальних закладах / Г. П. Пустовіт // Теоретико-методичні основи творчої особистості в умовах позашкільних навчальних закладів : зб. мат. наук.-практ. конф. – К., 2006. – С. 38-69.

16. <https://dityinfo.com/dozvillya.html>

17. <https://childdevelop.com.ua/articles/leisure/>

18. <https://mon.gov.ua/ua/tag/pozashkilna-osvita>

19. <https://imzo.gov.ua/osvita/pozashkilna-osvita-ta-vihovna-robota/navchalni-programi/>